lunikke hoopis vabastada. K-i viimaseil valitsusaastail oli märgata tendentsi laiendada talunikkude kaitsemäärusi ka Liivimaa aadlimõisade kohta. Reduktsiooni, maaderevisjoni ja mitmete uute maksude tagajärjel tõusid kroonu tulud Liivi- ja Eestimaalt mitmekordseks. Ent ainult väike murdosa uutest tuludest kasutati kohaliku ala enda tarbeks.

A. Schwabe, Grundriss der Agrargeschichte Lettlands (1928); H. Sepp, Talupoegade kaitse rootsiaja lõpul, eriti Liivimaal („Ajalooline Ajakiri" 1931); J. Vasar, Die grosse livländische Güterreduktion I (1931); J. Vasar, Karl XI talupoegadekaitse põhialuste väljakujunemine Liivimaal a. 1681—1684 („Ajalooline Ajakiri" 1931); J. Libe, A. Oinas, H. Sepp, J. Vasar, Eesti rahva ajalugu (1934).

J. V.

KARLING, Sten Ingvar, rootsi kunstiajaloolane, sünd. 13. I 1906 ukj. P.-A. Ühendriiges, Ohio osariigis Barberton'is inseneri pojana, õppis Göteborgi ülikoolis a-st 1924, omandas 1927 cand. phil., 1929 lic. phil. ja 1931 dr. phil. astme; ta on teotsenud 1927—32 ajakirjanikuna, 1931—32 Göteborgi ülikooli dotsna ja a-st 1933 Tartu ülikooli kunstiajaloo korralise prof-na. — Enne Eestisse asumist on K. avaldanud uurimusi ja kirjutisi peamiselt rootsi XVII s. arhitektuuri ja aiakunsti kohta ning Eestis siinsete kunstimälestiste kohta. Ta on juhatanud Pirita kloostri väljakaevamise ja konserveerimise töid 1934. a-st peale ning Padise kloostri parandustöid a-st 1936. K-i töist on tähtsamad: „Trädgårdskonstens historia i Sverige intill Le Nôtrestilens genombrott" (Stokholm, 1931), „Matthias Holl från Augsburg och hans verksamhet som arkitekt i Magnus Gabriel De la Gardies tjänst i Sverige och Balticum" (Göteborg, 1932), „Narva. Eine baugeschichtliche Untersuchung" (Stokholm ja Tartu, 1936), „Tartu universitets byggnadshistoria under den svenska tiden" (*Svio-Estonica* 1934, Tartu, 1934), „Die Marienkapelle an der Olaikirche in Tallinn und ihr Bildwerk. Ein Beitrag zur Brabenderfrage" (Õp. E. S-i Aastaraamat 1935, Tartu, 1937), „Arent Passer" (Vana Tallinn, III, Tall., 1939) ja „Gotland och Estlands medeltida byggnadskonst" (väljaandes „Rig" 1938, Stokholm, 1939). K. on a-st 1933 Akadeemilise Rootsi-Eesti Seltsi juhatuse liige.

Isikl. saadud andmed. *V. V.*

KARLSON, Friedrich Karl Gustav, avalik tegelane, ärimees, sünd. 28. IX 1874 vkj. Võrumaal Nursi v. taluniku pojana, õppis Rõuge khk-koolis, lõpetas 1894 Tartu õpetajateseminari, sooritas koduõpetaja eksami ja teotses mõnda aega koduõpetajana. K. oli raamatukaupluse omanikuks Rõuges, umb. 3—4 a. Võrus, siis Valgas, asutas seal 1903 koos Jaan Raudsepaga „Kultura" kirjastusäri, kus kirjastati ka mõned sotsiaaldemokraatliku suunaga brošüürid. Ta võttis ka isiklikult aktiivselt osa 1905. a. revolutsioonilisest liikumisest Valgas. 1905. a. dets-s vangistati K. ja peeti juunini 1906 Pihkva ja Riia vanglas. Vabanenud kautsjoni vastu, põgenes K. Berliini, kus on teotsenud ärimehena, abistades hiljemini ka eestlasi-sõjavange. Berliini Eesti sekretariaadi loomisel kutsus M. Martna (vt. ka *Suppl.*) mais 1919 K-i selle sekretäriks. Ta oli samal a. saadiku kt. ja saatkonna kaubanduslikuks nõuandjaks. Sidemete tõttu Saksa sotsiaaldemokraatliku partei ja riigipäeva liikmetega oli K-l võimalik Eestit puudutavaid küsimusi kanda avalikkuse ette. Landesrat'i delegatsiooni liikme vallavanem Juhan Ottas'e poolt K-i osavõtul koostatud ja viimase vahendusel riigipäeva liikmeile antud deklaratsioonis valgustati Landesrat'i kavatsusi (vt. E. v. Dellingshausen) ja eestlaste suhtumist neisse. Ka tõusis K-i algatusel ja pideval õhutusel Landeswehr'i afäär päevakorrale Saksa sotsiaaldemokraatide parteipäeval Weimaris juunis 1919 ja hiljemini Weimari rahvuskogus.

Tartu Õpetajate Seminar 1828—1928 (1929); E. Laaman, Eesti iseseisvuse sünd I—VI (1936—38), lk. 285, 575 jj.; M. Martna'lt, Liivimaa kub-u sandarmivalitsuse ülema arhiivist ERKA-s, Rõuge kogudusest, J. Raudsepalt (Tartus) jm. saadud andmed.

F. R.; J. O.

***KARLSON, Karl Ferdinand,** kirjanik ja seltskonnategelane, võttis osa nn. vabadussõjalaste (vt. *Suppl.* — A. Sirk) poolt algatatud Põhiseaduse muutmise eelnõu propagandast; see esitati nov-s 1932 Riigikogule ja võeti okt-s 1933 korraldatud rahvahääletusel vastu. K. oli 1937. a. Rahvuskogu I koja liige. Ka on ta olnud Tartu Õigusteadlaste Seltsi esi-